

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

w sprawie z powództwa R. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej
w O., Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w K. oraz Skarbowi Państwa -
Zakładowi Karnemu nr (...) w S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 września 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 25 lipca 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**1) odrzuca skargę w części, w jakiej dotyczy zaskarżonego
wyroku w punkcie 1 (pierwszym);**

**2) w pozostałej części odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej
do rozpoznania;**

**3) nie obciąża skarżącego zwrotem kosztów postępowania
kasacyjnego na rzecz pozwanego Skarbu Państwa;**

**4) przyznaje adw. M. K. ze Skarbu Państwa (Sądu
Apelacyjnego w (...)) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy
prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę
270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych powiększoną o należną
stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda R. S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 lipca 2018 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sąd Apelacyjny w (...) zaskarżonym wyrokiem zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w punkcie I w ten sposób, że zasądził od Skarbu Państwa - Zakładu Karnego nr (...) w S. na rzecz powoda 1.500 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 29 czerwca 2016 r., a dalej idące powództwo oddalił oraz oddalił apelację powoda w pozostałym zakresie. Powód domagał się zasądzenia od pozwanych na jego rzecz kwoty 100.000 zł wraz z odsetkami oraz zobowiązania pozwanych do zaprzestania naruszania jego dóbr osobistych w postaci prawa do prowadzenia korespondencji z organami wymienionymi w art. 102 pkt 10 i 11 k.k.w. Wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej została wprawdzie określona na kwotę 85.000 zł, niemniej jednak zakres zaskarżenia wyroku określony w skardze kasacyjnej obejmował całość wyroku Sądu Apelacyjnego, co potwierdza również wniosek kasacyjny o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego w O. w całości i przekazanie sprawy w całości Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w innym składzie.

Zakres określonego przez skarżącego pokrzywdzenia orzeczeniem (w całości), wymaganego dla dopuszczalności środka zaskarżenia, nie może zatem obejmować częściowego uwzględnienia powództwa w kwocie 1.500 zł i w tej części skarga kasacyjna podlega odrzuceniu, jako niedopuszczalna (zob. uchwałę 7 sędziów SN - zasadę prawną z dnia 15 maja 2014 r., sygn. akt III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Nie zachodzi też sytuacja, w której interes publiczny wymagałby merytorycznego rozpoznania tego środka, poza zakres objęty zaskarżeniem.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania

przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji, czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i - jak się jedynie może wydawać - 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji.

Zdaniem skarżącego, istotne zagadnienie prawne wymaga oceny, czy osoba pozbawiona wolności na mocy wyroku skazującego w postępowaniu karnym, która spełnia kryteria merkantylne przyznania zwolnienia od kosztów sądowych i będąca - z racji izolacji - pozbawiona możliwości konsultacji prawniczej czy przeprowadzenia analizy swojej sytuacji procesowej, a także nieuczestnicząca bez swojej winy w rozprawach - może zostać pozbawiona pomocy państwa w zakresie profesjonalnej reprezentacji.

Zasadność przyznania pomocy prawnej w postępowaniu sądowym w każdej ze spraw może zostać oceniona odmiennie, co pozbawia problem prawny przedstawiony przez skarżącego waloru ogólnego, spełniającego publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej. Ponadto, jak zostało już wyjaśnione w orzecznictwie, odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu co do zasady nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (zob. np. wyrok SN z dnia 29 września 2017 r., sygn. akt V CSK 14/17, www.sn.pl). Potrzeba udziału w sprawie pełnomocnika zawodowego zachodzi, jeżeli strona jest nieporadna, ma trudności z podejmowaniem czynności procesowych albo jeżeli sprawa jest skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym (zob. wyrok SN z dnia 6 września 2017 r., sygn. akt I CSK 59/17, www.sn.pl). Taka sytuacja nie miała miejsca.

Skarżący uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania również nieważnością postępowania przed Sądem pierwszej instancji, przez pozbawienie możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) z uwagi na odmowę ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Kontrola kasacyjna dokonywana przez Sąd Najwyższy obejmuje jednak jedynie stosowanie prawa przez sąd drugiej instancji, więc Sąd Najwyższy rozpoznając skargę kasacyjną nie może w ramach bezpośredniej kontroli kasacyjnej badać ważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (wyrok SN z dnia 6 września 2017 r., sygn. akt I CSK 59/17, www.sn.pl). Nieważność ta została przeanalizowana przez Sąd Apelacyjny, a na marginesie - wyniki jej oceny nie budzą wątpliwości, skoro skarżący mógł działać w postępowaniu przed sądami powszechnymi i z tego aktywnie korzystał. Sygnalizowana nieważność postępowania nie wystąpiła również w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym.

Skarżący powołał się też na naruszenia prawa, które wskazał w ramach podstaw skargi kasacyjnej.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (postanowienie SN z dnia 22 kwietnia

2015 r., sygn. akt IV CSK 613/14, www.sn.pl). Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienia SN z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK 38/08 i z dnia 14 grudnia 2004 r., sygn. akt II CZ 142/04, obydwie nie publ.). Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania; oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ mimo że argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienie SN z dnia 8 lipca 2014 r., sygn. akt I UK 65/14, www.sn.pl, zob. także m.in.: postanowienia SN z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt III PK 6/15, www.sn.pl, z dnia 13 lutego 2014 r., sygn. akt I PK 262/13, nie publ., z dnia 27 maja 2010 r., sygn. akt II UK 274/09, www.sn.pl, z dnia 13 grudnia 2007 r., sygn. akt I PK 207/07, nie publ., z dnia 12 lipca 2007 r., sygn. akt III CSK 160/07, www.sn.pl).

Zakładając jedynie, że skarżący powołał się tym sposobem na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy stwierdzić, iż oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tej przyczynie kasacyjnej wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności wyroku z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia SN z dnia 8 marca 2002 r., sygn. akt I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., sygn. akt V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). W uzasadnieniu wniosku brak jest takiej argumentacji, która wsparłaby tezę o rażącym naruszeniu prawa skutkującym oczywistym uzasadnieniem skargi w ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanie faktycznym.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie

art. 102 k.p.c. wobec uznania, że sytuacja materialna skarżącego nie pozwala na ich uiszczenie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa.

Na zasadzie § 14 ust. 1 pkt 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. 2019, poz. 18) zasądzono na rzecz pełnomocnika z urzędu kwotę 270 zł od Skarbu Państwa. Należy zwrócić uwagę, że sprawa, pomimo żądania zasądzenia określonej kwoty, ma charakter sprawy o ochronę dóbr osobistych.

aj

l.n